

PLAĆE PO ŽUPANIJAMA

- Uvodno
- Razina i dinamika kretanja plaća
- Struktura neto plaće po djelatnostima
- Finini podaci o prosječnoj neto plaći
- Zaključak

IZDAVAČ

Hrvatska gospodarska komora

ZA IZDAVAČA

Luka Burilović

PRIPREMIO

Sektor za financijske institucije i ekonomske analize

Odjel za makroekonomske analize

tel.: +385 (0)1 4828 373

fax.: +385 (0)1 4561 535

e-mail: makroekonomija@hgk.hr

web: hgk.hr

GRAFIČKO OBLIKOVANJE I PRIJELOM

Privredni vjesnik d.o.o.

Zagreb, siječanj 2019.

UVOD

Kontinuitet rasta plaća u realnom izrazu u Hrvatskoj prisutan je od 2014. godine, dajući time važan doprinos povećanju raspoloživih sredstava i kupovne moći kućanstava, omogućujući rast obujma prometa u trgovini na malo te rast osobne potrošnje, koja je u našim uvjetima bitna odrednica rasta ukupne gospodarske aktivnosti odnosno BDP-a. Rast plaća osobito je ubrzan u posljednje dvije godine pod utjecajem stabiliziranja gospodarskog rasta, pozitivnih pomaka na tržištu rada, ali i poreznih promjena usmjerenih na povećanje neto plaće i smanjenje poreznog opterećenja rada. Nažalost, regionalnu komponentu utjecaja razine i dinamike plaća teško je utvrditi zbog ograničenja u statističkoj podlozi u vezi s ažurnošću, obuhvatom i sadržajem podataka. Tako su najrelevantniji i najkvalitetniji podaci o plaćama (podaci DZS-a temeljeni na RAD-1G obrascu) trenutno dostupni tek za 2016. godinu, dok su Finini podaci temeljeni na godišnjim izvješćima poslovnih subjekata dostupni za 2017. godinu, ali su nedostatnog obuhvata (samo obveznici poreza na dobit, bez banaka, osiguravajućih društava i ostalih financijskih institucija) i narušenog teritorijalnog načela (pokazatelji su izvedeni prema sjedištu trgovačkog društva, a ne prema mjestu obavljanja aktivnosti).

Veći dio ove analize temelji se na podacima Džravanog zavoda za statistiku o plaćama na razini NUTS 3 regija, pri čemu je glavni nedostatak to što se iznosi bruto i neto plaće odnose na stanje 31. ožujka promatrane godine, a to može iskriviti sliku, osobito u županijama s izraženom sezonskom komponentom u zapošljavanju (turizam, poljoprivreda). Navedenim istraživanjem obuhvaćeni su zaposleni u pravnim osobama svih oblika vlasništva, tijelima državne vlasti te tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave na području Republike Hrvatske. Nisu obuhvaćeni zaposleni u obrtu i slobodnim profesijama i zaposleni osiguranici poljoprivrednici te u podacima o prosječnim mjesečnim neto i bruto plaćama nedostaju podaci o njihovim isplatama. Važna je činjenica da se navedeni podaci metodološki razlikuju od podataka koji se uobičajeno koriste za mjesečnu i godišnju statistiku na razini Hrvatske (prema JOPPD obrascu), koja zasad nije dostupna za razinu regionalnih jedinica.

► Bruto i neto plaće po županijama

	Neto plaća po zaposlenom, HRK			Bruto plaća po zaposlenom, HRK			Djelatnost NKD U 2016.	
	2008.	2016.	Promjena 2016./2008., u %	2008.	2016.	Promjena 2016./ 2008., u %	S najvišom neto plaćom	S najnižom neto plaćom
Republika Hrvatska	5.161	5.696	10,4	7.507	8.037	7,1	K	N
Kontinentalna Hrvatska								
Grad Zagreb	6.040	6.740	11,6	9.168	9.896	7,9	K	N
Zagrebačka županija	4.960	5.444	9,8	7.136	7.658	7,3	B	N
Krapinsko-zagorska županija	4.411	4.803	8,9	6.193	6.543	5,7	D	N
Varaždinska županija	4.292	4.705	9,6	6.056	6.407	5,8	D	N
Koprivničko-križevačka žup.	4.635	5.224	12,7	6.543	7.159	9,4	B	N
Međimurska županija	4.133	4.653	12,6	5.781	6.317	9,3	D	N
Bjelovarsko-bilogorska žup.	4.421	4.814	8,9	6.209	6.537	5,3	J	N
Virovitičko-podravska županija	4.267	4.737	11,0	5.922	6.373	7,6	K	N
Požeško-slavonska županija	4.457	4.971	11,5	6.182	6.732	8,9	J	N
Brodsko-posavska županija	4.464	5.150	15,4	6.224	7.066	13,5	D	L
Osječko-baranjska županija	4.600	5.141	11,8	6.493	7.034	8,3	D	N
Vukovarsko-srijemska županija	4.501	4.853	7,8	6.235	6.529	4,7	D	N
Karlovačka županija	4.876	5.310	8,9	6.924	7.311	5,6	D	N
Sisačko-moslavačka županija	4.857	5.274	8,6	6.879	7.210	4,8	B	N
Jadranska Hrvatska								
Primorsko-goranska županija	5.193	5.690	9,6	7.463	7.971	6,8	D	N
Ličko-senjska županija	4.777	5.053	5,8	6.667	6.864	3,0	D	N
Zadarska županija	4.996	5.404	8,2	7.038	7.449	5,8	K	G
Šibensko-kninska županija	4.889	5.292	8,2	6.918	7.224	4,4	D	N
Splitsko-dalmatinska županija	4.947	5.354	8,2	7.087	7.418	4,7	D	N
Istarska županija	5.106	5.647	10,6	7.329	7.908	7,9	D	G
Dubrovačko-neretvanska žup.	5.055	5.738	13,5	7.281	8.022	10,2	D	G

Izvor: DZS; obrada: HGK

RAZINA I DINAMIKA KRETANJA PLAĆA

Razinu i dinamiku kretanja bruto i neto plaće obilježavaju velike razlike među županijama te malen broj regionalnih jedinica s iznadprosječnom plaćom. Tako je regionalna jedinica s najvišom prosječnom mjesečnom bruto plaćom po zaposlenom u 2016. godini imala 56,7% veću plaću od županije s najnižom bruto plaćom (Grad Zagreb u odnosu na Međimursku županiju), dok je kod neto plaće ta razlika iznosila 44,9% (iste regionalne jedinice). Razlika između regionalne jedinice s najvišom i najnižom prosječnom bruto i neto plaćom smanjena je u odnosu na onu iz 2008. godine kada je iznosila 58,6% kod bruto i 46,1% kod neto plaće zahvaljujući stabiliziranju i smanjivanju tog odnosa nakon 2013. godine. Pritom su bruto i neto plaće u 2016. u odnosu na 2008. godinu povećane u svim regionalnim jedinicama u rasponu od 3% (Ličko-senjska) do 13,5% (Brodsko-posavska županija) kod bruto plaće te u rasponu od 5,8% do 15,4% (iste županije) kod

neto plaće. Veću je dinamiku rasta od prosječne u Hrvatskoj kod bruto plaće ostvarilo deset županija, a kod neto plaće devet županija, među kojima su samo dvije iz Jadranske Hrvatske prema NUTS 2 klasifikaciji regija (Dubrovačko-neretvanska i Istarska županija). Karakteristično je da je u navedenom razdoblju kod svih županija porast neto plaće nadmašio rast bruto plaće. Naznake promjene trendova vidljive su u 2016. godini kada županije Jadranske Hrvatske pokazuju tendenciju ubrzanja rasta plaća te se sve, osim Ličko-senjske županije, pozicioniraju oko ili iznad prosječnog rasta u Hrvatskoj. Međutim, zabrinjava činjenica da nakon rasta plaća u 2015. godini u odnosu na prethodnu godinu, koji je zabilježen u svim županijama (uz stagnaciju u Karlovačkoj županiji), taj rast nije ravnomjerno nastavljen u 2016. godini u kojoj su, u odnosu na prethodnu godinu, prosječne neto plaće smanjene u pet županija (Krapinsko-zagorskoj, Ličko-senjskoj, Vukovarsko-srijemskoj, Zagrebačkoj i Osječko-baranjskoj).

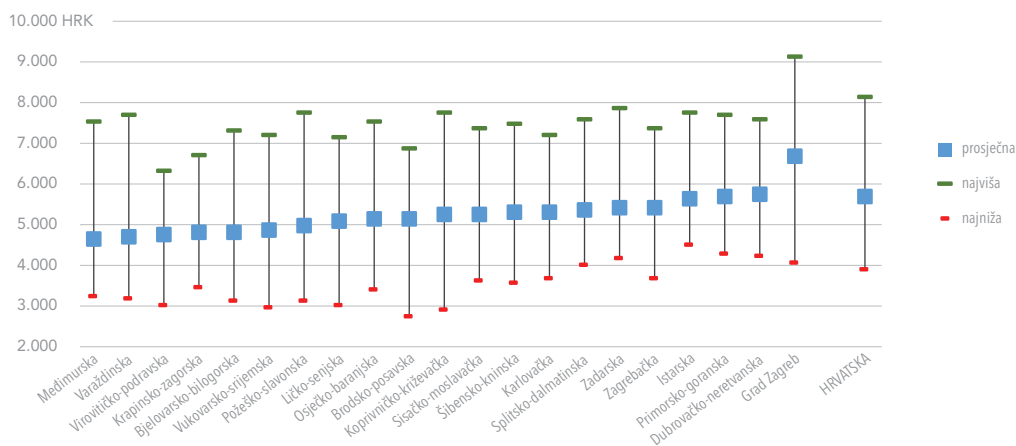
Grad Zagreb i povremeno Primorsko-goranska i Dubrovačko-neretvanska županija jedine su regionalne jedinice s većom neto plaćom od hrvatskog prosjeka. Kod bruto plaće iznadprosječnu plaću bilježi samo Grad Zagreb.

Regionalnu distribuciju plaća u Hrvatskoj karakterizira činjenica da u promatranih devet godina samo jedna regionalna jedinica (Grad Zagreb) bilježi bruto plaću višu od državnog prosjeka, što upućuje na koncentraciju gospodarskih aktivnosti i važnost glavnog grada u gospodarskoj strukturi zemlje s posljedicama koje to ima na unutarnje migracijske tokove. Kod neto plaće situacija je vrlo slična, ali se tu uz Grad Zagreb povremeno s iznadprosječnom plaćom uključuju Primorsko-goranska (četiri puta u posljednjih devet godina) i Dubrovačko-neretvanska županija (u 2016. godini). Neto plaću nižu od 85% prosjeka Hrvatske u 2016. godini imale su Bjelovarsko-bilogorska, Krapinsko-zagorska, Virovitičko-podravska, Varaždinska i Međimurska županija. Pritom je u posljednjih devet godina Međimurska županija u pet godina bilježila najnižu prosječnu neto plaću među svim regijama, a u četiri godine tu je ulogu imala Varaždinska županija.

STRUKTURA NETO PLAĆE PO DJELATNOSTIMA

Radi potpunije slike strukture plaća po regionalnim jedinicama analizirano je stanje prosječnih mjesečnih neto plaća po zaposlenom u 2016. godini po djelatnostima NKD 2007 klasifikacije. Podaci upućuju na sličnosti u kretanju plaća među županijama, koje su rezultat ekonomskog položaja pojedinih djelatnosti na razini zemlje, ali i na različitosti među regionalnim jedinicama, koje proizlaze iz različitosti njihovih gospodarskih struktura. Tako je unutar 13 NUTS 3 regija najviša prosječna neto plaća isplaćena u djelatnosti Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija (D), po tri regije imaju najvišu plaću u Rudarstvu i vađenju (B) ili Financijskim djelatnostima i djelatnosti osiguranja (K), a u dvije regije najviša se plaća isplaćuje u djelatnosti Informacija i komunikacija (J). Istodobno se po županijama najčešće najniža neto plaća isplaćuje u djelatnosti Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (N), što je prisutno u čak 17 županija, a pojavljuju se još djelatnost trgovine (G) u tri županije i djelatnost Poslovanje nekretninama (L) u jednoj županiji. Razlika između djelatnosti s najvišom razinom neto plaće i djelatnosti s najnižom prosječnom plaćom unutar regionalne jedinice najizraženija je u Gradu Zagrebu, gdje zaposlenik u Financijskim djelatnostima i djelatnosti osiguranja ima 5157 kuna višu prosječnu plaću od zaposlenika u Administrativnim i pomoćnim uslužnim djelatnostima te u Koprivničko-križevačkoj županiji, u kojoj je prosječna neto plaća u Rudarstvu i vađenju 4901 kunu viša od prosječne plaće u Administrativnim i pomoćnim uslužnim djelatnostima.

► Prosječna, najviša i najniža neto plaća po djelatnostima u 2016.

Izvor: DZS; obrada: HGK

Nasuprot tomu, znatno su izraženije razlike među regionalnim jedinicama prema visini neto plaće u određenoj djelatnosti u regiji u odnosu na prosječnu plaću u toj djelatnosti u Hrvatskoj. Prema tom kriteriju izdvajaju se Grad Zagreb u kojem je u 18 djelatnosti prosječna neto plaća viša od prosječne plaće u toj djelatnosti u Hrvatskoj, a slijede Primorsko-goranska (s 13 djelatnosti s natprosječnom plaćom), Dubrovačko-neretvanska (s 9 djelatnosti) i Istarska županija (s 8 djelatnosti). Zanimljivo je da jedino Krapinsko-zagorska i Bjelovarsko-bilogorska županija nemaju niti jednu djelatnost u kojoj bi prosječna neto plaća bila viša od prosječne u Hrvatskoj za tu djelatnost.

U Gradu Zagrebu je prosječna neto plaća u svim djelatnostima NKD-a viša od prosječne plaće iste djelatnosti u Hrvatskoj, izuzev kod Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane u kojoj, zbog važnosti turizma, natprosječne vrijednosti, u pravilu, imaju županije Jadranske Hrvatske.

Promatra li se podatak u kojoj se županiji za određenu djelatnost bilježi najviša neto plaća, zapravo se može pretpostaviti u kojoj bi županiji radnik određene struke mogao očekivati najvišu plaću. Tako promatrano, Grad Zagreb u samo šest od ukupno 19 NKD djelatnosti nema najvišu prosječnu neto plaću, što znači da bi u preostalih 13 djelatnostima u njima tri potencijalni radnik mogao najvišu plaću očekivati u Dubrovačko-neretvanskoj županiji (djelatnosti H, I i N), a za po jednu djelatnost u Splitsko-dalmatinskoj (E), Požeško-slavonskoj (L) i Brodsko-posavskoj (Q) županiji. Nasuprot tomu, najniže neto plaće u po četiri djelatnosti bilježe Međimurska (djelatnosti A, H, O i R), Požeško-slavonska (B, C, G i S) i Koprivničko-križevačka županija (D, I, J, i N), a slijede Vukovarsko-srijemska (G i M) i Bjelovarsko-bilogorska županija (E i P) s po dvije djelatnosti te Šibensko-kninska (K), Brodsko-posavska (L) i Zagrebačka županija (Q), u kojima po jedna djelatnost ima najnižu prosječnu neto plaću u državi.

FININI PODACI O PROSJEČNOJ NETO PLAĆI

Finini podaci o neto plaći po zaposlenom na temelju godišnjih financijskih izvještaja tvrtki obveznika poreza na dobit užeg su obuhvata od podataka DZS-a, stoga je i prosječna plaća prema tom izvoru nešto niža. Međutim, u nedostatku novije serije podataka DZS-a po regionalnim jedinicama, ovdje se koriste kao aproksimacija kretanja u 2017. godini.

Prema Fininim je podacima prosječna mjesečna neto plaća po zaposlenom u Hrvatskoj u 2017. godini nastavila svoj rast i povećana je za 4,3%. Pritom je rast neto plaće zabilježen u svim regionalnim jedinicama u rasponu od 0,9% do 9,7%. Najviši je rast zabilježen u Šibensko-kninskoj (9,7%), Koprivničko-križevačkoj (9,7%) i Požeško-slavonskoj županiji (7,2%), dok su istodobno neto plaće najmanje rasle u Zadarskoj (0,9%), Karlovačkoj (0,9%) i Sisačko-moslavačkoj županiji (2,9%). Nakon stagnacije u 2016. godini, raspon između najviše i najniže neto plaće među regionalnim jedinicama u 2017. godini blago je smanjen, pa je tako plaća u Gradu Zagrebu u 2016. bila 64,9% viša nego u Virovitičko-podravskoj županiji, da bi u 2017. godini ona bila 63,3% viša.

Kao i prethodne godine, i u 2017. godini su poduzetnici u četiri regionalne jedinice bilježili isplatu neto plaće višu od prosječne u Hrvatskoj, i to u Dubrovačko-neretvanskoj (za 0,6%), Zagrebačkoj (za 2,0%) i Istarskoj županiji (za 3,2%) te Gradu Zagrebu (za 16,0%).

Finini podaci upućuju na to da je i tijekom 2017. godine nastavljen rast plaća koji obuhvaća sve regionalne jedinice te da se pri dinamičnijem rastu plaća u regijama u kojima je ona na nižim razinama zadržava tendencija smanjivanja raspona plaća među regionalnim jedinicama.

ZAKLJUČAK

Plaće u Hrvatskoj obilježava znatna razlika u njihovoj visini po regijama, što za sobom povlači i razlike u životnom standardu stanovništva u pojedinim područjima te u određenoj mjeri rezultira pritiskom na dinamiziranje procesa unutarnjih i vanjskih migracija. Najviša razina plaća zadržava se u Gradu Zagrebu kao kulturnom i gospodarskom središtu države u kojem su koncentrirane djelatnosti u kojima se, u pravilu, bilježi i najviša razina plaća. Ipak, naziru se pozitivniji trendovi koji se očituju u bržoj dinamici rasta plaća u regijama u kojima su one najniže te u smanjivanju raspona u razini plaća između najrazvijenije i najmanje razvijene regije. Nešto povoljnija dinamika rasta plaća u posljednjim godinama pruža priliku i za ublažavanje regionalnih razlika u njihovoj visini, osobito jer depopulacijski procesi i izostanak potrebne radne snage vrše pritisak na rast plaća upravo u onim područjima i djelatnostima u kojima je manjak najizraženiji. Međutim, snažnije ujednačavanje razine plaća po regijama teško je očekivati bez promjena u strukturi gospodarstava regija prema djelatnostima veće dodane vrijednosti te inovativnijoj i tehnološki naprednijoj proizvodnji, za što je ipak potrebna snažnija investicijska aktivnost i dulji vremenski horizont za provedbu procesa restrukturiranja.

KRATICE

BDP	Bruto domaći proizvod
BDV	Bruto dodana vrijednost
DZS	Državni zavod za statistiku
EU	Europska unija
FINA	Financijska agencija
HGK	Hrvatska gospodarska komora
JOPPD	Jedinstveni obrazac Izvješće o primicima, porezu na dohodak i prirezu te doprinosima za obvezna osiguranja, uveden od početka 2014. godine
NUTS 2	Statističke regije uglavnom s 800.000 do 3.000.000 stanovnika (u Hrvatskoj Kontinentalna i Jadranska Hrvatska)
NUTS 3	Statističke regije uglavnom s 150.000 do 800.000 stanovnika (u Hrvatskoj 20 županija i Grad Zagreb)

DJELATNOSTI NKD 2007

A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo
B	Rudarstvo i vađenje
C	Prerađivačka industrija
D	Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija
E	Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša
F	Građevinarstvo
G	Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikla
H	Prijevoz i skladištenje
I	Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane
J	Informacije i komunikacije
K	Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja
L	Poslovanje nekretninama
M	Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti
N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti
O	Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje
P	Obrazovanje
Q	Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi
R	Umjetnost, zabava i rekreacija
S	Ostale uslužne djelatnosti

Opće napomene:

Ovu analizu izrađuje i za nju je odgovorna HGK. Informacije, mišljenja, analize i zaključci koji se iznose temelje se na javnim statističkim i ostalim informacijama što potječu iz izvora u čiju se potpunost i točnost HGK pouzdaje, ali za koje ne jamči. Utoliko su informacije, mišljenja, analize i zaključci izneseni u ovoj publikaciji podložni promjenama koje ovise o promjenama izvora informacija te o promjenama koje nastupe od trenutka pisanja teksta do njegova čitanja. Ova publikacija ili njeni dijelovi ne mogu se kopirati ili bilo kako drukčije reproducirati bez navođenja izvora.